

# INHOUD

## Deel I

|                                                                 |           |
|-----------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Inleiding, probleem- en vraagstelling en onderzoeksopzet</b> | <b>15</b> |
|-----------------------------------------------------------------|-----------|

## Hoofdstuk 1

|                                             |           |
|---------------------------------------------|-----------|
| <b>Paradoxe positie van ervaringskennis</b> | <b>17</b> |
|---------------------------------------------|-----------|

|              |    |
|--------------|----|
| Samenvatting | 17 |
|--------------|----|

|                                                                                         |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.1 Uiteenlopende positie van ervaringskennis                                           | 17 |
| 1.1.1 Een verslavingsverleden als obstakel en als bron van kennis                       | 18 |
| 1.1.2 Ervaringsdeskundigheid ontwikkelt zich tot zelfstandige discipline                | 22 |
| 1.2 Opleidingen en scholing voor ervaringsdeskundigheid                                 | 23 |
| 1.2.1 Diverse scholingsprogramma's                                                      | 24 |
| 1.2.2 Ervaringsdeskundigheid in hbo-opleidingen Social Work                             | 26 |
| 1.3 Ervaringsdeskundigheid en herstelondersteunende zorg                                | 26 |
| 1.3.1 Toenemende focus op herstel                                                       | 27 |
| 1.4 Ervaringsdeskundigheid en de 'persoon als instrument'                               | 29 |
| 1.4.1 Persoon en beroep zijn verschillende identiteiten binnen de sociale beroepen      | 30 |
| 1.4.2 De beroepsbeoefenaar benoemt persoonlijke ervaringen niet                         | 31 |
| 1.5 Overlap tussen competenties ervaringsdeskundigheid en GGZ-agoog                     | 33 |
| 1.5.1 Erkennen van herstelervaringen onder studenten                                    | 35 |
| 1.6 De 'persoon' van de hulpverlener                                                    | 36 |
| 1.6.1 Kritiek op technische interventies                                                | 36 |
| 1.6.2 Aandacht voor 'de persoon' binnen het empirisch-analytisch paradigma              | 38 |
| 1.6.3 Het fenomenologisch-existentieel perspectief als aanvulling in de verslavingszorg | 39 |
| 1.6.4 Het fenomenologisch-existentieel perspectief als aanvulling in het onderwijs      | 41 |
| 1.7 Probleem-, vraag- en doelstelling van het onderzoek                                 | 42 |
| 1.7.1 De boedelscheiding van kennis binnen (opleidingen) Social Work                    | 42 |
| 1.7.2 Gebruiken is de norm, verslaving is 'not done'                                    | 43 |
| 1.7.3 Weinig aandacht voor existentiële vragen in opleiding en werkveld                 | 44 |

## Hoofdstuk 2

|                                                                       |           |
|-----------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>De opzet van het handelingsonderzoek: een organisch groeimodel</b> | <b>47</b> |
|-----------------------------------------------------------------------|-----------|

|              |    |
|--------------|----|
| Samenvatting | 47 |
|--------------|----|

|                                                                                                                         |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 2.1 Praktijkgericht onderzoek in het hoger beroepsonderwijs                                                             | 47 |
| 2.1.2 Reflectie op de context van de eigen hbo-praktijk en verdere concretisering van de doelstelling van het onderzoek | 48 |

|       |                                                                             |    |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------|----|
| 2.2   | Onderzoek door 'praten over', 'praten met' en 'praten vanuit'               | 49 |
| 2.2.1 | Een eerstepersoonsperspectief is ongebruikelijk voor kennisontwikkeling     | 50 |
| 2.3   | Een handelingsonderzoek in de eigen onderwijspraktijk                       | 51 |
| 2.3.1 | Emancipatorisch en existentieel                                             | 53 |
| 2.3.2 | Responsieve evaluaties, validiteit en betrouwbaarheid                       | 54 |
| 2.3.3 | Twee stromen: praktijkstroom en kennisstroom                                | 55 |
| 2.4   | De positie van de onderzoeker                                               | 56 |
| 2.4.1 | Enkele ethische overwegingen over het al dan niet anonimiseren van gegevens | 59 |
| 2.5   | Onderzoeksopzet: een organisch groeimodel                                   | 60 |
| 2.5.1 | Onderzoeksmethoden, onderzoekspopulatie, afbakening en tijdsplan            | 61 |

## Deel II

|                                                                 |           |
|-----------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Ervaringskennis gerelateerd aan andere vormen van kennis</b> | <b>65</b> |
|-----------------------------------------------------------------|-----------|

### Hoofdstuk 3

|                                                             |           |
|-------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Wetenschapstheoretische reflectie op ervaringskennis</b> | <b>67</b> |
|-------------------------------------------------------------|-----------|

|              |    |
|--------------|----|
| Samenvatting | 67 |
|--------------|----|

|       |                                                                                                           |    |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 3.1   | Normatieve en wetenschapstheoretische vragen bij ervaringskennis                                          | 67 |
| 3.2   | Ervaringskennis is problematisch in het driewereldenmodel van de professionele hulpverlener               | 69 |
| 3.2.1 | De plaats van de subjectieve wereld in het sociaal-agogische driewereldenmodel                            | 70 |
| 3.2.2 | Het gebruiken van kennis vanuit cliëntperspectief is iets anders dan werken vanuit ervaringsdeskundigheid | 72 |
| 3.2.3 | Ervaringsdeskundigheid zet het driewereldenmodel op zijn kop                                              | 73 |
| 3.3   | Ervaringskennis is problematisch vanuit een positivistische wetenschapsopvatting                          | 74 |
| 3.3.1 | <i>What is it like to be...</i> : kennis over de inhoud van de subjectieve beleving is onmogelijk         | 76 |
| 3.3.2 | Wetenschapsbeoefening veronderstelt een subjectief gezichtspunt                                           | 78 |
| 3.4   | Een fenomenologisch-existentieel perspectief op ervaringskennis                                           | 80 |
| 3.4.1 | Ervaringskennis vanuit een fenomenologische benadering                                                    | 81 |
| 3.4.2 | Functionalistische uitwerking van ervaringskennis                                                         | 83 |
| 3.4.3 | Taalanalytische uitwerking van fenomenologische kennisontwikkeling                                        | 84 |
| 3.4.4 | Sociaal-constructionistische uitwerking van fenomenologische kennisontwikkeling                           | 86 |
| 3.4.5 | Narratieve uitwerking van ervaringskennis                                                                 | 89 |
| 3.4.6 | Existentiële uitwerking van de narratieve fenomenologie                                                   | 91 |
| 3.4.7 | Ervaringskennis als belichaamde existentiële kennis: opnieuw Merleau-Ponty                                | 93 |
| 3.5   | Existentieel-narratieve kennisontwikkeling                                                                | 95 |

## Hoofdstuk 4

|                                                                                        |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Wat is verslaving? Een existentieel-narratieve invalshoek en andere zienswijzen</b> | <b>99</b> |
| Samenvatting                                                                           | 99        |
| 4.1 Verschillende definities van verslaving                                            | 99        |
| 4.1.1 Verslaving volgens de DSM-5                                                      | 100       |
| 4.1.2 Kritiek op de DSM: stoornissen, of vastlopen in algemeen menselijke problemen?   | 103       |
| 4.1.3 Een valse tegenstelling tussen sociale constructen en <i>natural kinds</i>       | 104       |
| 4.1.4 Het handelingsonderzoek geeft ruimte aan diverse betekenisconstructies           | 108       |
| 4.2 Verschillende verklaringen voor verslaving                                         | 110       |
| 4.2.1 Verslaving als moreel probleem                                                   | 114       |
| 4.2.2 Het farmacologisch model van verslaving                                          | 116       |
| 4.2.3 Verslaving als ziekte                                                            | 116       |
| 4.2.4 Verslaving als spiritueel probleem                                               | 118       |
| 4.2.5 Het psychologische model: verslaving als symptoom                                | 121       |
| 4.2.6 Verslaving als cognitief gedragsprobleem                                         | 122       |
| 4.2.7 Verslaving als probleem in het sociale systeem                                   | 123       |
| 4.2.8 Verslaving als levensstijl of cultuur: het aanvaardingsmodel                     | 124       |
| 4.2.9 Verslaving als hersenziekte                                                      | 124       |
| 4.2.10 Het biopsychosociale model                                                      | 126       |
| 4.2.11 Het biopsychosociale model heeft de persoon eruit gewerkt                       | 130       |
| 4.3 Verslaving vanuit een existentieel-narratief perspectief                           | 131       |
| 4.3.1 Verslaving als levensprobleem                                                    | 134       |
| 4.3.2 Een verslaving lost existentiële dilemma's op en verheft ze tegelijkertijd       | 135       |
| 4.3.3 Verslaving problematiseert het gevoel van autonomie en identiteit                | 137       |
| 4.3.4 Verslaving gaat gepaard met schaamte                                             | 138       |
| 4.3.5 De rol van het existentieel-narratief perspectief in het handelingsonderzoek     | 138       |

## Hoofdstuk 5

|                                                                        |            |
|------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Wisselende waardering van ervaringskennis in de verslavingszorg</b> | <b>141</b> |
| Samenvatting                                                           | 141        |
| 5.1 Relevantie van de literatuurstudie                                 | 141        |
| 5.2 Terminologie en selectie van de artikelen                          | 142        |
| 5.3 Algemene indruk en ordening                                        | 143        |
| 5.4 Inzet vanwege praktische en financiële redenen                     | 143        |
| 5.5 Inzet vanwege levenservaring en sociaal-culturele achtergrond      | 144        |
| 5.6 Inzet vanwege specifieke ervaringskennis                           | 146        |
| 5.7 Inzet vanwege graduatie in een therapeutische gemeenschap          | 148        |
| 5.8 Aandacht voor de effectiviteit van ervaringsdeskundigheid          | 150        |
| 5.9 Aandacht voor kenmerkende stijl en werkwijzen                      | 152        |
| 5.9.1 Omgaan met regels en procedures                                  | 153        |
| 5.9.2 Specifieke werkwijzen                                            | 153        |
| 5.9.3 Voorkeur van cliënten en therapeutische relatie                  | 153        |

|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| 5.10 Aandacht voor motivatie, scholing en positie in de organisatie | 154 |
| 5.11 Conclusies en discussie literatuurstudie                       | 155 |

### Deel III

|                                                                                                               |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Het Handelingsonderzoek: De betekenis van het inbrengen van ervaringskennis voor de opleidingspraktijk</b> | <b>159</b> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|

#### Hoofdstuk 6

|                                                          |            |
|----------------------------------------------------------|------------|
| <b>Voedingsbodem, voorbereidingen en positiebepaling</b> | <b>167</b> |
|----------------------------------------------------------|------------|

|                                                                                       |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Samenvatting                                                                          | 167 |
| 6.1 Stand van zaken bij de start                                                      | 167 |
| 6.1.1 Boedelscheiding van kennis leidt tot wij-zij-denken                             | 173 |
| 6.1.1.1 Kennis 'over' en kennis 'vanuit'                                              | 174 |
| 6.1.1.2 Ambivalentie bij studenten over de boedelscheiding                            | 175 |
| 6.2 Boedelscheiding van kennis ter discussie gesteld met cliëntenraden                | 175 |
| 6.2.1 Ordening van reacties van cliënten                                              | 176 |
| 6.3 Enkele ex-verslaafde hulpverleners over de plaats van ervaringskennis             | 178 |
| 6.4 Verkennen van draagvlak op intern en extern organisatieniveau                     | 182 |
| 6.5 Inventarisatie van potentieel en betekenis van ervaringen in de opleiding         | 184 |
| 6.5.1 Methode van onderzoek                                                           | 184 |
| 6.5.2 Kwalitatief vervolgonderzoek                                                    | 185 |
| 6.5.3 Resultaten kwantitatieve inventarisatie                                         | 186 |
| 6.5.4 Resultaten kwalitatieve inventarisatie                                          | 188 |
| 6.5.5 Bespreking en betekenis van de resultaten voor het handelingsonderzoek          | 191 |
| 6.5.6 Het inbrengen van ervaringskennis: zowel integraal als specifiek                | 192 |
| 6.6 Het proces van externe positiebepaling                                            | 193 |
| 6.6.1 Uitdragen integratieve standpunt op landelijk SPH-congres en SPH-tijdschrift    | 193 |
| 6.6.2 Positionering in Maandblad Geestelijke Volksgezondheid ten opzichte van Phrenos | 196 |
| 6.7 Conclusies en reflectie: arena's van samenwerking of een jazz-ensemble?           | 198 |

#### Hoofdstuk 7

|                                                                                  |            |
|----------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Wat betekent het inbrengen van ervaringskennis voor de onderwijspraktijk?</b> | <b>199</b> |
|----------------------------------------------------------------------------------|------------|

|                                                                                           |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Samenvatting                                                                              | 199 |
| 7.1 Het proces van implementatie van ervaringskennis in vogelvlucht                       | 199 |
| 7.2 De totstandkoming van de leerlijn Ervaringsdeskundigheid                              | 201 |
| 7.2.1 De werkgroep Ervaringsdeskundigheid formuleert een advies                           | 202 |
| 7.2.2 De curriculumcommissie verwelkomt en vreest ervaringskennis                         | 203 |
| 7.2.3 Onderzoek naar draagvlak in het SPH-team: men realiseert zich de cultuurverandering | 203 |
| 7.2.4 Bespreken van gevolgen voor supervisie van het erkennen van ervaringskennis         | 205 |
| 7.2.5 De leerlijn ervaringsdeskundigheid                                                  | 207 |

|         |                                                                                   |     |
|---------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 7.3     | Bevindingen in de modules Reflectie & Ervaringskennis                             | 207 |
| 7.3.1   | Enkele ervaringen van studenten uit de modules Reflectie & Ervaringskennis        | 208 |
| 7.3.2   | Enkele gegevens uit studentevaluaties                                             | 211 |
| 7.3.3   | Bevindingen van docenten                                                          | 212 |
| 7.3.3.1 | Paralleelproces bij docenten                                                      | 213 |
| 7.4     | Bevindingen in de keuzemodule Ervaringsdeskundigheid                              | 215 |
| 7.4.1   | Eigen verhaal, reflectie en expressie van <i>embodied</i> kennis                  | 216 |
| 7.4.2   | Het eigen verhaal relateren aan wetenschappelijke en professionele kennis         | 217 |
| 7.4.3   | De keuzemodule bereidt voor op een stage                                          | 218 |
| 7.5     | Supervisie, stage en afstuderen als social worker met ervaringsdeskundigheid      | 219 |
| 7.5.1   | Wanneer is zelfonthulling helpend?                                                | 219 |
| 7.5.2   | Invloed van de modules Reflectie & Ervaringskennis op de stage                    | 220 |
| 7.5.3   | Ervaringskennis krijgt een plaats in de breedte van de opleiding                  | 220 |
| 7.5.4   | Afstuderen als social worker met ervaringsdeskundigheid                           | 222 |
| 7.6     | Implementatie in de deeltijd-duale opleiding SPH                                  | 223 |
| 7.6.1   | Verplichte module in de propedeuse van de deeltijddopleiding                      | 223 |
| 7.7     | Het betrekken van het werkveld, zelfhulp- en cliëntenorganisaties en anderen      | 225 |
| 7.7.1   | Lijst met voordelen, valkuilen en aandachtspunten                                 | 225 |
| 7.8     | Meer aandacht voor studenten met verslavingsproblemen                             | 226 |
| 7.9     | Reflectie op de betekenis van het inbrengen van ervaringskennis voor de opleiding | 227 |
| 7.9.1   | Het inbrengen van ervaringskennis maakt bestaande kennis meer open                | 227 |
| 7.9.2   | Didactisch omgaan met schaamtevolle en pijnlijke ervaringen                       | 230 |
| 7.9.3   | De verschillende waardering voor mensen met en mensen zonder ervaringskennis      | 232 |
| 7.9.4   | Het risico op nieuwe uitsluiting en stigmatisering                                | 234 |
| 7.10    | Waar ging het nu eigenlijk om, en is dat gelukt?                                  | 235 |

## Deel IV

### De existentiële betekenis van de transformatie van verslaafde tot hulpverlener met ervaringskennis 239

#### Hoofdstuk 8

#### De rol van schaamte en trots bij de transformatie van verslaafde tot hulpverlener met ervaringskennis 241

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| Samenvatting                                                   | 241 |
| 8.1 Schaamte belemmert de behandeling van verslaving           | 243 |
| 8.1.1 Aandacht voor schaamte in de behandeling voor verslaving | 244 |
| 8.1.2 De infecterende werking van schaamte op hulpverleners    | 245 |
| 8.2 Een brede verkenning van schaamte                          | 246 |
| 8.2.1 Het lichaam als beschamend object                        | 248 |
| 8.2.2 Schaamte verzet zich tegen objectiverende kwalificaties  | 249 |
| 8.2.3 Het verschil tussen schuld en schaamte                   | 250 |
| 8.2.4 Schaamte vanuit pastoraal en psychologisch oogpunt       | 251 |

|         |                                                                                |     |
|---------|--------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 8.3     | Schaamte in de onderwijspilot Ervaringsdeskundigheid                           | 253 |
| 8.3.1   | Chronische schaamte maakt minder waarachtig                                    | 255 |
| 8.3.2   | Stilstaan bij schaamte creëert ruimte voor zelfreflectie en gedragsverandering | 257 |
| 8.4     | De rol van schaamte en trots in het herstelproces bij verslaving               | 258 |
| 8.4.1   | Interviews met ervaringsdeskundigen over existentiële dilemma's                | 258 |
| 8.4.2   | Schaamte in egodocumenten                                                      | 260 |
| 8.4.3   | Verschillende vormen van schaamte bij herstel van verslaving                   | 261 |
| 8.4.3.1 | Schaamte over het verlies van autonomie en zelfregie                           | 262 |
| 8.4.3.2 | Schaamte over het verliezen van je 'zelf'                                      | 263 |
| 8.4.3.3 | Schaamte over lichamelijk verval                                               | 264 |
| 8.5     | Voorbij schaamte en trots: ervaringskennis genereert hoop                      | 265 |
| 8.5.1   | Balanceren tussen schaamte en trots bij de ontwikkeling van ervaringskennis    | 267 |
| 8.5.2   | Ervaringskennis: algemeen menselijk én specifiek en individueel                | 270 |

## Hoofdstuk 9

### Existentieel boemerangmodel van herstel van verslaving 275

#### Samenvatting 275

|         |                                                                                               |     |
|---------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 9.1     | Ervaringskennis als existentieel-narratieve kennis                                            | 275 |
| 9.1.1   | Verantwoording van de keuze voor Yalom                                                        | 276 |
| 9.1.2   | Verschillende thema's: alledaagse en existentiële angsten                                     | 278 |
| 9.1.3   | De voorwaardelijke rol van het thema schaamte                                                 | 279 |
| 9.2     | Het inbrengen van existentiële thema's in de pilotmodule Ervaringsdeskundigheid               | 280 |
| 9.2.1   | Het inbrengen van het existentieel perspectief in de onderwijspilot                           | 281 |
| 9.2.2   | Het belang van existentiële thema's in de praktijk van de verslavingszorg                     | 284 |
| 9.2.3   | Ervaringskennis is algemeen menselijk én specifiek én individueel                             | 285 |
| 9.3     | Existentiële boemerangeffecten bij herstel van verslaving                                     | 288 |
| 9.3.1   | Het spanningsveld tussen vrijheid en beperktheid                                              | 290 |
| 9.3.1.1 | Een existentiële keus is geen rationeel wilsbesluit                                           | 290 |
| 9.3.1.2 | Het spanningsveld tussen vrijheid en beperktheid bij de respondenten uit het onderzoek        | 292 |
| 9.3.2   | Het spanningsveld tussen verantwoordelijkheid en schuld                                       | 294 |
| 9.3.2.1 | Het spanningsveld tussen verantwoordelijkheid en schuld bij de respondenten uit het onderzoek | 295 |
| 9.3.3   | Het spanningsveld tussen leven en dood                                                        | 296 |
| 9.3.3.1 | Het spanningsveld tussen leven en dood bij de respondenten uit het onderzoek                  | 300 |
| 9.3.4   | Het spanningsveld tussen eenzaamheid en verbondenheid                                         | 302 |
| 9.3.4.1 | Het spanningsveld tussen eenzaamheid en verbondenheid bij de respondenten uit het onderzoek   | 303 |
| 9.3.5   | Het spanningsveld tussen zinloosheid en zinvolheid                                            | 306 |
| 9.3.5.1 | Het spanningsveld tussen zinloosheid en zinvolheid bij de respondenten uit het onderzoek      | 309 |

|                                                              |                                                                                                            |            |
|--------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 9.3.6                                                        | Het spanningsveld tussen chaos en orde                                                                     | 311        |
| 9.3.6.1                                                      | Het spanningsveld tussen chaos en orde bij de respondenten uit het onderzoek                               | 313        |
| 9.4                                                          | Discussie en conclusies van deel IV                                                                        | 315        |
| <b>Hoofdstuk 10</b>                                          |                                                                                                            |            |
| <b>Terugblik op proces, resultaten &amp; spanningsvelden</b> |                                                                                                            | <b>319</b> |
| 10.1                                                         | Terug naar de probleemstelling en startsituatie                                                            | 320        |
| 10.2                                                         | Wat is de existentiële betekenis van de transformatie van verslaafde tot hulpverlener met ervaringskennis? | 322        |
| 10.2.1                                                       | Een wetenschapstheoretische verantwoording van levenservaring als vorm van kennis                          | 322        |
| 10.2.2                                                       | Het benutten van het stigma van verslaving voor emancipatorische doeleinden                                | 325        |
| 10.2.3                                                       | Het versterken van solidariteit met gemarginaliseerde of kwetsbare mensen                                  | 327        |
| 10.2.4                                                       | Het toestaan van ontregeling van de systeemwereld door de leefwereld                                       | 328        |
| 10.2.5                                                       | Een verbinding van de individuele bestaansethiek met de professionele rol                                  | 331        |
| 10.3                                                         | Methodologische reflectie: In hoeverre is het resultaat van het onderzoek duurzaam en overdraagbaar?       | 333        |
| 10.4                                                         | Praktische adviezen en vervolgonderzoek                                                                    | 336        |
| 10.5                                                         | Slot                                                                                                       | 340        |
| <b>Bijlagen</b>                                              |                                                                                                            | <b>345</b> |
| Bijlage 1                                                    | Artikelen literatuurstudie over waardering ervaringskennis in verslavingszorg                              | 347        |
| Bijlage 2                                                    | Producten van en voor de leerlijn ervaringsdeskundigheid                                                   | 353        |
| Bijlage 3                                                    | De startmodules Reflectie & Ervaringskennis uit de Propedeuse SPH-Windesheim                               | 357        |
| Bijlage 4                                                    | Voordelen, nadelen en aandachtspunten bij het gebruiken van ervaringskennis in de verslavingszorg          | 361        |
| Bijlage 5                                                    | Gegevens over de verslaving van studenten in de pilot-module Ervaringsdeskundigheid                        | 363        |
| Bijlage 6                                                    | Egodocumenten die zijn gebruikt voor de analyse van existentiële thema's                                   | 365        |

|                     |                                                                                                                                           |            |
|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Bijlage 7</b>    | <b>Fragment uit het interview met Peter Barendsen<br/>over de motiverende rol van existentiële thema's bij<br/>herstel van verslaving</b> | <b>367</b> |
| <b>Bronnen</b>      |                                                                                                                                           | <b>371</b> |
| <b>Samenvatting</b> |                                                                                                                                           | <b>399</b> |
| <b>Summary</b>      |                                                                                                                                           | <b>411</b> |
| <b>Dankwoord</b>    |                                                                                                                                           | <b>423</b> |